

ЮРИДИЧЕСКИЯТ ТЕРМИНОЛОГИЧЕН НЕОЛОГИЗЪМ „ДЖЕНДЪР“ В
ИСТАНБУЛСКАТА КОНВЕНЦИЯ*Росица Динева-Карабаджакова*THE LEGAL TERMINOLOGICAL NEOLOGISM „GENDER“
IN THE TEXT OF THE ISTANBUL CONVENTION*Rositsa Dineva-Karabadzhakova*

Abstract: *The article presents a theoretical analysis of the term “gender”, taken from the perspective of the gender theory. The inaccuracies in the meaning of the terms “gender” and “sex”, caused by the translation in Bulgarian, are assessed based on the complexity of their semiosis. The need to introduce the term is justified based on the legal neologism in the Bulgarian terminological legal system, in case of the occurrence of the future ratification of Istanbul Convention.*

Key words: *gender, sex, legal neologism, legal language, linguistic expression in law, unclear or inaccurate meaning of the norm, semiosis, semantics, socially sex, socially constructed roles, gender identity, gender-based violence, sexual harassment, domestic violence.*

Несекващите дискусии „за“ или „против“ ратифицирането на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие¹, получила гражданска известност като *Истанбулска конвенция*, и свързаните с едно от двете разрешения на дилемата правни, морални и общосоциални последици от инкорпорирането ѝ във вътрешното законодателство, продължават да тревожат българската общественост дори след оттеглянето на предложението на Министерския съвет за приемане на закон за нейната ратификация от Българския парламент. Причините за това са комплексни, взаимозависими и взаимодействащи на различни нива. Те обхващат както чисто правни, така и морални, ценностни, религиозни, исторически, биологически, социологически, психологически, антропологически, философски, културологични и в крайна сметка екзистенциални въпроси. В многополюсното обществено обсъждане – от категоричен прием и желание за незабавно и

безусловно присъединяване към конвенцията през предложението за ратификация, но със заявени резерви, до крайното отрицание и нежелание разпоредбите на конвенцията да станат част от вътрешното законодателство на държавата – се включиха представители на различни социални формални и неформални групи. В дебатите между политици, журналисти, психолози и психиатри, юристи, философи, историци и други представители на научната общност до ежедневните разговори между представители на обществото някак на заден план, зад кулисите остана основният според мен въпрос за генезиса на самата джендър идеология и езиковата форма на изразяване на тази идеология в текстовете на Истанбулската конвенция, за да се интерпретира и изведе чрез методите на тълкуването точният смисъл на правните норми на този юридически акт. Именно изясняването на точния смисъл на разпоредбите следва да се постави в основата на общественото обсъждане за присъединяването на българската

¹ Съставена в Истанбул, на 11-я ден от м. май 2011 г., на английски и френски език, като и двата езика са еднакво автентични, съгл. текста на *Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence)*. Ползваният превод на текста на конвенцията на български език за целите на настоящата статия е от: <https://rm.coe.int/168046246f>, наличен в официалния сайт на Съвета на Европа: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention>. В текста по-долу ще бъде наричана *Истанбулска конвенция (ИК)*.

държава към Истанбулската конвенция и едва след това дискусиите да продължат в посока съвместими ли са тези разпоредби с морално-оценъчния хоризонт на очакване на българското обществено съзнание, с традиционните християнски ценности на българския социум, с неговите историко-антропогенни, етнографски и културологични традиции, свързани с Византийската източноправославна цивилизация, както и със специфичните установени в исторически, географски и времеви план мултикултурни особености на Балканския регион. Защото, бидейки международноправен акт, приет от Съвета на Европа, подписан от Българското правителство², ратифициран от Народното събрание по конституционноустановения ред, обнародван в Държавен вестник и влязъл в сила, съгласно разпоредбата на чл. 5, ал. 4 КРБ, конвенцията с благозвучното и непретенциозно, но с подвеждащо наименование относно пълното съдържание на акта, би се интегрирала с вътрешното позитивно право на Република България и би породила редица задължения за хармонизиране на националното законодателство с нейните задължаващи правни норми, предвид действието на принципа за приоритет на международноправните норми пред противоречащите им такива от вътрешната структура на националната правна система.

Настоящата статия е опит за систематизиране и анализ на етимологията³ на понятието *джендър* и свързаните с него неологизми, които при евентуално инкорпориране в националното

законодателство биха придобили статут на правни неологизми, част от юридическата терминология на българското позитивно право. Извън предметния обхват на изследването остават специфичните проблеми на превода от английски или френски – двата автентични езика, на които е съставена Истанбулската конвенция. От съществено значение *de lege ferenda* е изработването на ясна, точна и недвусмислена правна дефиниция на всяко от употребяваните от конвенцията понятия, с оглед препятстването на двусмислено, неточно, непълно или погрешно интерпретиране на правните термини.

Далеч съм от идеята, че проблемите с Истанбулската конвенция са чисто лингвистични, или че, казано с езика на правото, са проблеми единствено на езиковото тълкуване на нейните разпоредби. Нещо повече – те не са проблеми само и единствено на превода от автентичните езици, на които е съставена конвенцията. Защото превод на основното понятие, около което се разгоряха обществените дебати, е невъзможен с една-единствена лексема. В българския език, а и в славянските езици, липсва адекватна дума за изкуствено създаденото и възприето от науката (реципираната от граматиката лексема за граматичен род, ползвана първоначално от психологията, впоследствие привнесена в социологията) понятие *джендър* (в смисъла на „социален пол“). Проблемите са в смисъла, който се влага в това понятие. Затова преюдициалният въпрос се свежда до изясняване на семиозиса⁴ и в частност семан-

² На 11.05.2011 г. в Истанбул е одобрен финалният текст на конвенцията, чиято цел е да въведе единен европейски стандарт за справяне с насилието над жени и момичета и домашното насилие. Страната домакин Турция ратифицира документа първа. Конвенцията е подписана от всички държави в Съвета на Европа, с изключение на три от тях – Русия, Армения и Азербайджан, както и от всички държави от Европейския съюз. Последваща ратификация са извършили: Албания, Андора, Австрия, Белгия, Босна и Херцеговина, Кипър, Дания, Финландия, Норвегия, Полша, Румъния, Португалия, Сан Марино, Сърбия, Словения, Испания, Швеция и Швейцария. Други 16 са подписали, но не са ратифицирали конвенцията, сред тях са: Великобритания, Ирландия, Гърция, Унгария, Хърватия, Чехия, Литва, Латвия, Словакия. Резерви са заявили: Германия, Кипър, Латвия, Малта, Полша, Румъния, Словения, Чехия, Финландия, Франция, Швеция. (По данни от: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/>).

³ *Етимологията* (от ст.-гр. *etymon* – ‘истинско, действително значение’, и *logos* – ‘дума’) е лингвистична наука за произхода и развитието на думите като отделни лингвистични явления. Етимологията изследва в исторически план по-ранните форми на думата, измененията в значението и конотациите ѝ, значението и произхода на морфемния ѝ състав, заимстванията от и в чужди езици. Вж. подробно: Български етимологичен речник. София: БАН, 1979–2002, том I–VI.

⁴ *Семиозис* (англ. *semiosis*, нем. *Semiose*, фр. *sémiose*, рус. семиозис) – процес на обозначаване; функциониране на знака в конкретна езикова ситуация, в която знакът (репрезентантът) се съотнася със своя обект и това съотнасяне бива регистрирано от конкретен *интерпретатор* във вид *интерпретанта* на знака (в този смисъл понятието е представено в теорията на Ч. С. Пърс). Според семиотичния модел на Ч. Морис в процеса на семиозиса се реализират трите семиотични измерения – *семиотика* (съотнасяне на знака с обекта), *прагматика* (съотнасяне на знака с интерпретатора и прагматическия контекст) и *синтактика* (съотнасяне на знака с друг знак). Цит. по: *Добева, Е., Савова, Ив.* Текст & Дискурс. Терминологичен справочник. Велико Търново: Фабер, 2009, с. 216.

тиката⁵ на понятието, изразено на юридическия език на конвенцията. Защото именно *юридическият език* е формата, в която съществува и битува правото. Юридическият език е единствената обективирана форма на *езиковото изразяване в правото*.

Зад осмислянето на понятието стои една цяла нова философска система – *джендър идеологията*, която според някои изследователи се стреми да установи нов световен ред чрез разрушаването на старите цивилизационни културологични модели и налагането на нови представи за „флуидна“, безполова или разнополова идентичност на съвременния човешки индивид – индивид с „неутрален пол“. Социологическите джендър изследвания⁶ наред с проучванията на съществуващите в миналото като традиционни модели и съществуващите в съвременното обществени отношения, основани на физиологичния белег „пол“ и достигнали детерминация „социална роля“, основана на полов признак, дават и редица агресивно звучащи предписания за бъдеща уредба, в това число и законодателна, за предприемане на действия за заличаване на различията на тази социална плоскост.

Настоящото изследване има за претенция да се съсредоточи единствено върху проблема за смисъла на понятието „джендър“, нееднозначно и неясно преведено на български език, както и на използваните производни от него, с оглед установяването им като елементи от юридическата терминологична система в правната система на България. Моето категорично мнение е, че **терминът джендър не бива да се превежда на български език, а трябва да се реципира от юридическата терминологична система на българското право като неологична заемка**. Защото само по този начин на български език ще

се изрази недвусмислено разграничението между „пол“ и „джендър“ и ще се избегнат случаи на нееднозначно тълкуване в бъдещата правораздавателна практика по конкретни правни спорове. Само чрез въвеждането на термина *джендър* ясно и недвусмислено вниманието на адресатите на правните норми на конвенцията, на юрисдикционните органи и на правотворческите органи, върху които ще падне тежестта да синхронизират и хармонизират нормите на вътрешното законодателство с тези на Истанбулската конвенция, ще бъде върно и истинно насочено към **джендър идеологията, от чиято терминологична система всъщност изхожда терминът, ползван в конвенцията**. Извън обсега на изследване остават и въпросите за необходимостта от бъдещи промени на действащото българско законодателство при евентуално ратифициране на конвенцията, както и въпросът за съответствието на разпоредбите на Истанбулската конвенция с разпоредбите на Конституцията на Република България, което е в изключителната компетентност на Конституционния съд на Република България. За последното е налице висящо производство пред Конституционния съд, като на основание чл. 149, ал. 1, т. 4 от КРБ и чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗКС е образувано конституционно дело № 3 по описа на съда за 2018 г.⁷

Преди да се впуснем в дебатите „за“ или „против“ ратифицирането на ИК, трябва да „чуем“ и разберем *езикът, на който „говори“ Истанбулската конвенция*. Този език е *юридически*, защото формулира общи, абстрактни, общозадължителни правила за поведение, адресирани към неопределен кръг правни субекти, действащи на териториите на всички присъединили се към конвенцията държави както в мирно време, така и в ситуации на въоръжен конфликт, чието не-

⁵Семантика (от ст.-гр. σημαντικός [semantikós] – ‘значим’, σημαίνω [semaino] – ‘означавам, посочвам’, σημά [sema] – ‘знак’) – дял на лингвистичната наука, изучаващ значението, смисъла на думите, фразите или текста. Най-често с това понятие се означава *лексикалната стилистика*, изследваща значението на думите като лексикални и речникови единици. Наред с нея съществуват *фразеологична семантика*, *семантика на изречението*, *семантика на текста* (дял от текстолингвистиката, изучаващ семантичните отношения в текста; дискурсивен анализ). Именно семантиката на юридическия текст е от съществено значение за развитието на средствата и методите юридическата техника в правотворческата дейност по създаване на правни нормативни актове, затова следва да бъде предмет на научно осмисляне, обосноваване и изучаване както в сферата на юрислингвистиката, така и в теоретичното и практическото обучение по специалността „Право“ в юридическите факултети на висшите училища.

⁶ В българската социология след 90-те години на миналия век с проблемите на джендър идеологията се занимават Румяна Стоилова, Ралица Мухарска, Татяна Коцева, Мария Димитрова, Красимира Даскалова, Ирина Тодорова, Кристина Йорданова, Ана Лулева, Валентина Златанова, Корнелия Славова, Снежана Гунев и др. Вж. подробен анализ в тази насока статията на Шабан Даракчи в сп. „Българска наука“, бр. 164: **Даракчи, Ш.** Джендър изследвания в българската социология // <https://nauka.bg/dzhendr-izsledvaniya-v-blgarskata-so/>

⁷ Вж. подробно тук: <http://www.constcourt.bg/bg/Cases/Details/541>.

изпълнение е скрепено с юридически санкции чрез налагане на правна принуда, осъществявана от юрисдикция на съответната страна по конвенцията (чл. 44 и сл.). Експертната група за действие GREVIO следи за изпълнението на конвенцията (чл. 66), включително е овластена да извършва собствени разследвания.

С оглед изразеното по-горе становище, че превод на термина *джендър* е невъзможен на български език, а дори да се направи опит описателно и подробно да се дефинира смисълът, който е вложен в правните норми на Истанбулската конвенция, това би довело до нови нееднозначни тълкувания, ще бъде направен анализ на етимологията на понятието „джендър“, на семиозиса на понятията „джендър“ и „пол“ и ще бъдат направени, от гледна точка на генеалогичната употреба на термините в контекста на Истанбулската конвенция, предложения за въвеждането на тези термини в българската правна терминология с оглед **преодоляването на неясноти** и двусмислици при употребата им в юридическите нормативни актове на националното законодателство и инкорпорираните в него международни актове.

1. Етимология на понятието „джендър“

Понятието *джендър* (*gender*) е от староанглийски произходи се употребява първоначално за граматичното понятие *род* в английския език, т. е. за означаване на морфологична категория (лат. *genus* – „род“, „вид“, „тип“, семейство или съвкупности от определи предмети или лица, обособени по класификационни отличителни признаци)⁸. В съвременния английски език думата навлиза чрез посредничеството на средноанглийския език (*gender*, но също *gendere*, *gendir*, *gendyr* и *gendre*), където пък е заета дума от англо-нормандската и среднофренската дума *gen-*

dre. Тя на свой ред произхожда от латинското *genus*. Както *genus*, така и *gendre* означават „вид“, „тип“, „сорт“, т.е. семейство или група подобни, сходни, сродни неща. Коренът на двете думи е *gen-* в индоевропейския праезик със значение на „раждам“, „създавам“, „пораждам“, „причинявам“⁹.

Противно на общовъзприетото мнение, първоначалната употреба на понятието *джендър* за научни цели за обозначаване на определени поведенчески прояви се свързва с името на американския психолог и сексолог Джон Мани през 1955 г.¹⁰ и едва след това еволюира в научната дейност на феминистичните движения. Именно Мани въвежда понятията „джендър“, „джендърна роля“ и „джендърна идентичност“ като обозначения за *социален пол*, разбираан като *социално определима идентичност*, която се отличава от „биологичния пол“, даден на човек от природата¹¹. Тези понятия бързо се възприемат в научните среди от социолози и психолози и от 60-те години на XX век стават крайно разпространени в средите на феминистките движения, първоначално съсредоточени в американските и западноевропейските университети. Понятието *джендър* изкрystalизира до разглеждането на пола като чисто социално явление, зависещо не от природата и хромозомната теория, а от възпитанието и традиционно възприетите в обществото роли за мъжественост (маскулинност) и женственост (фемининност).

В психологията и сексологията *джендър* се употребява в широк смисъл, като служи за означаване на всяко психично или поведенческо свойство, асоцииращо се с маскулинността и фемининността, и отличаващо мъжете от жените (по-рано наричани полови свойства или различия). В обществените науки и особено във феминизма *джендър* придобива по-тясно значение, озна-

⁸ В английския език тази дума означава граматичен род, който няма нищо общо с пола. В някои езици, например грузински, граматичен род няма за всяка дума. В други езици (напр. английския) тази категория се приема само за одушевени предмети. В трети езици, като в руския, българския, новогръцкия, наред с мъжки и женски, съществува и среден род. Граматичният род на думата и полът на обозначаващото същество, често не съвпадат. Например немската дума „das Weib“ – ‘жена’, е от среден род; в много африкански езици думата „крава“ е в мъжки род и т.н. (Цит. по **Кон, И. С.** Пол и джендър. Бележки върху термините. // <http://web.archive.org/web/20070928105910/http://www.bgogemini.org/bg/page.php?id=34>)

⁹ <https://bg.wikipedia.org/wiki/Джендър>

¹⁰ Linguistic resources and psychodynamic theory // British Journal of Medical Sexology, 1955, vol. 20, pp. 264–266. Изследвайки хермафродитизма и транссексуализма, Мани разграничава в труда си т.нар. „общополови свойства“, „полът като фенотип“, от „сексуално-гениталните“, „сексуално-еротичните“ и „сексуално-прокреативните качества“. (Цит. по: **Кон, И. С.** Пол и джендър. Бележки върху термините).

Джон Уилям Мани (англ. *John Money*, 08.07.1921–07.07.2006) е американски психолог и сексолог, занимаващ се с проблемите на сексуалната идентичност. От 1951 г. до края на живота си е професор по педиатрия и медицинска психология в университета „Джон Хопкинс“, САЩ. Автор е на теорията за неутралността на пола (джендърна неутралност при раждането на индивида). (Цит. по: https://ru.wikipedia.org/wiki/Мани_Джон_Уилям)

¹¹ **Четверикова, О.** „Новият свят“ на извращенците като всемирна содомска антицърква. // <http://glasove.com/categories/na-fokus/news/noviyat-svyat-na-izvrashentcite-kato-vsemirna-sodomska-anticyrkva>

чавайки *социален пол*, т.е. *социално детерминирана роля, идентичност и сфера на действие на мъжа и жената, зависещи не от биологичните полови различия, а от социалната организация на обществото*¹². Централно място във феминистките джендърни изследвания заема проблемът за социалното неравенство между мъжа и жената, обусловено не от биологичната предопределеност на пола, а от *социалните роли*, възприети от обществото.

2. Семиозис на термините „джендър“ и „пол“

Семиозисът на тези две понятия ще бъде разгледан в дискурса на джендър идеологията¹³, тъй като именно тя е в основата на значенията на двата термина в автентичните текстове (на английски и френски език) на Истанбулската конвенция. За означаване на биологичния, анатомичен **пол** като съвкупност от определени физиологични белези от органи и системна организмите, характеризиращи ги като индивиди от мъжки или от женски пол, се използват лексемите *sex* (на англ. ез.) и *sexe* (на фр. ез.). За дълъг период от време в човешката история и цивилизация се приема, че полът е унитарна и еднозначна, определена от природата с акта на раждането и неизменна през целия живот на индивида, принадлежност към един от двата пола – мъжки или женски.

През втората четвърт на XX век започват да се появяват научни изследвания, които впоследствие, през 60-те и 70-те години на века, ще станат основата на феминистките движения и доразвилата се от тях крайнорадикална джендър идеология, свързани с разбиранията за пола. Така още през 30-те години на XX век полът започва да се възприема като сложна многокомпонентна система, чиято структура е динамична и е съставена от елементи, формиращи се в различни периоди на човешкия живот – от утробния до смъртта. На основание формираните генитални признаци на новороденото се определя неговия *биологичен*

пол: наличието на *penis* предполага определянето на мъжки пол, а наличието на *vagina* – на женски пол. В този момент се определя т.нар. *фенотипен пол* (определен от характеризиращите признаци на гениталиите на новороденото). Той съвпада (поне досега у нас, в други държави вече има прецеденти в обратна посока¹⁴) с *гражданския* или *паспортен* (вписан в акта за раждане на детето) пол на детето – наричан е още *акушерски, аскриптивен, приписан* пол, тъй като се определя в момента на раждането и придобиването на юридическото качество *правосубектност* на възникналия нов субект на правото. При изследвания на индивиди с наличие и на двете родови групи признаци – мъжки и женски (хермафродизъм), науката започва да използва термините *хромозомен пол, генетичен* (определен от наличието или липсата на SRY-генетична дефинираност), *гонаден пол* (генетично индуциран – наличие на яйчници или тестиси). След раждането на детето анатомично-биологичните фактори на половата диференциация започват да се попълват със *социални*. Процесът се нарича *полова социализация* и факторите, които оказват влияние върху неговото протичане, са *възпитанието* (като обучение и образование) и *културата* (като съвкупност от традиции, морални, етични, религиозни и други социални норми, и като трайно установени в конкретното общество образци модели на маскулинно или фемининно социално поведение).

През 60-те и 70-те години на XX век – разцветът на феминистките движения – социалните и психологични аспекти на ролята във взаимоотношенията между двата пола започват да се описват със следните термини: *полова роля, полоролеви очаквания, полова идентичност*. Използваните термини за целите на психологията и социологията недвусмислено изтъкват, че иде реч не за природни, биологични състояния на анатомичния пол, а за социални, интерактивни отно-

¹² Кон, И. С. Цит. статия.

¹³ В настоящата статия използвам термините „джендър теория“ и „джендър идеология“ съвсем съзнателно. Вторият термин използвам със значение „джендър теория, която целенасочено, с явни и/или прикрити средства, цели налагане на идеите и теоретичните модели в живота на съвременното общество – в общественото съзнание, в моралните и другите социални норми за обществено поведение на индивидите и техните формални и неформални общности, както и чрез обективизирането им в съдържанието на правните норми на националните правни системи и в международните правни норми“.

¹⁴ От 2011 г. австралийските граждани имат възможността да се обявят за „неутрални“ в паспорта си, а от май 2013 г. – в гражданското състояние. Аржентина също въведе тази възможност. Касационният съд на Франция по искане на интерсексуален гражданин вече се е произнесъл с решение, с което постановява, че „гражданското състояние може да включва само думите „мъжки“ или „женски“ пол, дори когато детето се роди с характеристиките на двата пола“. Цит. по статията на проф. Беренс Льове, публикувана във „Фигаро“: Льове, Б. Джендър: последният аватар на прогресистката идеология. // <http://glasove.com/categories/na-fokus/news/dzhendyr-posledniyat-avtar-na-progresistkata-ideologiya>

шения, роли и норми на поведение¹⁵. Прилагателното име *полов* предизвиква бурни реакции поради нежелателните асоциации и нееднозначен смисъл – *sex* като фенотип и като деяние. Това налага въвеждането на нов научен термин за означаване на една от разновидностите на пола – **социалния пол**, който не е статична детерминанта, а се променя във времето, понякога има *флуидна форма* или „*неутрален*“ *вид* и се асоциира със *социалната роля*, която индивидът съзнателно или не изпълнява в социума. Този нов термин е **джендър** (англ. *gender*, фр. *gendre*).

За основоположник на **джендър теорията** се счита американската феминистка, философ и социолог, професор **Джудит Бътлър**¹⁶. Двете ѝ най-известни книги – „*Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*“ (1990)¹⁷ и „*Bodies That Matter: On the Discursive Limits of ‘Sex’*“ (1993)¹⁸, представляват основата на джендър идеологията. Според Бътлър „*биологичният пол* е идеален конструкт, който с времето бива насилствено материализиран. Той не е прост факт или статично състояние в едно тяло, а процес, при който регулиращи норми материализират „биологичния пол“ и тази материализация се постига чрез постоянно принудително повторение на въпросните норми“¹⁹. „Изобщо не съществуват мъже и жени. Полът е една фантазия, нещо, в което вярваме, защото често ни е повтаряно. Ро-

довият пол (джендър) не е свързан с биологичния пол, той не играе изобщо никаква роля, той възниква само защото е *създаден от езика* и хората вярват в това, което непрекъснато чуват“. През погледа на Джудит Бътлър идентичността е свободно рееща се и гъвкава, не съществува мъжко и женско същество, а само определено „изпълнение“ (*пърформанс*), следователно поведение, което може да се промени по всяко време²⁰. Важно е да се отбележи в настоящото изложение, тъй като има голямо значение за семиозиса на отделните понятия, че Бътлър е считана и за най-значимия теоретик на **куиър теорията**. Отново чрез заимстване на дума, в този случай с обичайно значение „странен“, „необикновен“, „особен“, „чудат“, в разговорния стил – „съмнителен“, „подозрителен“, а в преносен смисъл – „налудничав“, „смахнат“, но и „гаден“, „фалшив“, „пиян“, „педерастичен“²¹, се появява терминът **queer**, за да неутрализира зависимостта от понятия, които дори при отрицание на хетеросексуалността все пак я предполагат – ЛГБТИ²² – **куиър** е просто всичко, което не е *straight* (нормален = хетеросексуален)²³. Полярността на хетеро- и хомосексуалност трябва да бъде отстранена в полза на пълната отмяна на половата идентичност, счита Бътлър, защото едва тогава „хегемонията на принудителната хетеросексуалност“ може да бъде напълно преодоляна и човек да получи пъл-

¹⁵ **Кон, И. С.** Пол и джендър. Бележки върху термините. Посоч. изт.

¹⁶ **Джудит Бътлър** (*Judith Butler*; род. 24.02.1956 г.) е американска постфеминистка и лесбийка, философ и социолог, професор в Европейското висше училище в Саас-Фе, Швейцария, и професор по реторика и сравнително литературознание в Калифорнийския университет в Бъркли. От 2012 г. Бътлър е гост-професор в Колумбийския университет. Родена в еврейско семейство с руско-унгарски произход, отрано проявява интерес към философията на *Мартин Бубер*, но и към текстове на *Имануел Кант*, *Хегел* и *Спиноза*. Завършва колежа в Бенингтън, а след това – и Йейлския университет. Дисертацията ѝ е издадена под заглавието „Субекти на желание: Хегелиански разсъждения във Франция през 20-ти век“ (1987) (<http://egs.edu/faculty/judith-butler/biography/>)

¹⁷ Излиза от печат през 1990 г. На български език е преведена и отпечатана през 2003 г.: **Бътлър, Дж.** Безпокойствата около родовия пол. Феминизмът и подриването на идентичността. Прев. Диана Захариева. София: Критика и хуманизъм, 2003.

¹⁸ „Тела, които значат: Върху дискурсивните граници на „пола“. Не е преведена на бълг. език.

¹⁹ **Бътлър, Дж.** Безпокойствата около родовия пол. Феминизмът и подриването на идентичността. С., Критика и хуманизъм, 2003, с. 124.

²⁰ **Куби, Габриеле.** Глобалната сексуална революция. // <http://glasove.com/categories/na-fokus/news/globalnata-seksualna-revoluciya> (Курсивите мои в последните два цитата.)

²¹ **Куби, Г.** Цит. ст.

²² ЛГБТИ – възприета абревиатура за лесбийски, гей, би-, транс- и интерсексуални движения. От 1993 г. Международната организация на гейовете и лесбийките е причислена към организациите, акредитирани в ООН. Тази организация провежда мониторинг на ситуацията и ежегодно на 17 май публикува карта, отразяваща положението със спазването на правата на сексуалните малцинства в света. В същата година Управлението на Върховния комисариат по бежанците в своите консултативни заключения започва да определя хомосексуалистите като „особена социална група“, а през 1995 г. ООН внася нарушаването на правата на сексуалните малцинства в състава на нарушенията на основните човешки права (**Четверикова, О.** Цит. ст.).

²³ Видни представители на *куиър теорията* са Мишел Фуко, Жак Дерида, Андрю Джеферс, Моник Уитинг, Беатрис Пресиано, Ив Козофски Седжуик, Одри Лорд, Джудит Халбертстайм и др.

ната абсолютна свобода на самоопределението²⁴. Еманация на джендър теорията е тезата на Бътлър, че биологичният пол на човека като мъж или жена няма значение за неговата идентичност, а представлява „диктатура на природата“ над свободната самоидентификация на човека, че „фантазмът“ на двуполовостта се създава чрез табуто върху кръвосмешението в семейството и чрез езиковите определения като „мъж“ и „жена“, „баща“ и „майка“. Тези езикови елементи – лексеми, наред с „брак“ и „семејство“, „сексуалност“ и „плодовитост“, трябва да бъдат *неутрализирани* (по терминологията на Бътлър), защото те обосновават хегемонията на мъжа над жената и на хетеросексуалността върху всички други форми на сексуалност²⁵. *Неутралното* е в основата на антропологията на джендъра, която постулира една първична неутралност. Джендърът не отрича анатомичната разлика, той отрича всяка приемственост между биологичната даденост и половата или сексуална идентичност. Джендърът е философия на обезпътяването (фр. *désincarnation*)²⁶.

От тези теоретични постулати до появата на „родител 1“ и „родител 2“ в документите за самоличност, „трети пол“, „неутрален пол“ или инкриминиране на нови състави на престъпления като „хомофобия“ и „език на омразата“ – процесът изглежда логичен и последователен. В чл. 3 на Конвенцията за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие терминът *gender* е преведен от английски на български език с думата *пол*. С оглед изложеното по-горе относно етимологията и семиозиса на автентичните термини англ. *sex*/фр. *sexe* и англ. *gender*/фр. *gendre*, намирам превода за неточен, неадекватен, грешен и недопустим. В Английско-българския речник²⁷ за понятието *gender* са дадени следните определения: 1. ез. род; 2. шег. пол; 3. ост. вид, сорт, порода, разновидност, тип (с. 613), а за понятието *genus*: 1. биол. род; 2. сорт, вид, класа, род, подвид; категория, система (с. 615). Недопустимо е понятие в официален нормативен правен акт с такъв висок юридически ранг да се превежда в негово неосновно значение (а дори посочено – шеговито, разговорно). За да се изрази точният смисъл на поня-

тието „джендър“, ползвано в автентичните текстове на конвенцията на английски и френски език, считам че **терминът следва да не се превежда, а да се въведе като заемка – неологизъм в националната правна терминологична система.** За да бъде ясно и недвусмислено, че с разпоредбите на Истанбулската конвенция нормативно се въвежда джендър идеологията на национално и наднационално правно равнище.

3. Генеалогия на правният неологизъм джендър и свързаните с него правни термини

Както бе посочено по-горе, при опит за превод от английски или френски на български език, терминът *джендър* не може да се преведе еднозначно със съответна адекватна българска лексема. Използваната в превода в чл. 3, б. „в“ дума „пол“ на български език има свое еднозначно значение и то покрива смисъла на биологичния пол на индивида. Така предложеният превод затвърждава **неяснотата и налага необходимостта от тълкуване** на правните норми, където терминът се употребява. Не може да се преведе със словосъчетанието *социално изградени роли*, тъй като този фразеологизъм е част от легалната дефиниция на понятието в оригиналните текстове на английски и френски език. Резултатът е неяснота и двусмислие на български език: „Пол“ означава социално изградени роли, поведения, дейности и характеристики, които определено общество смята за подходящи за жените и за мъжете“ (чл. 3, б. „в“). На български език най-близки по значение са фразеологизмите *мъжки работи* и *женски работи*, но не и понятието „пол“. Нещо повече – така извършен преводът, освен че оставя значението **двусмислено** или **неясно**, **води до резултати, които са явно абсурдни или неразумни** по смисъла на разпоредбите на чл. 32 от Виенската конвенция за правото на договорите от 1969 г.²⁸, и предпоставят необходимостта от използване на допълнителни средства за тълкуване съгласно същия член. Общото правило за тълкуване, уредено в чл. 31 от Виенската конвенция гласи, че „договорът трябва да се тълкува добросъвестно, в съответствие с **обик-**

²⁴ Куби, Г. Цит. ст.

²⁵ Пак там.

²⁶ Льове, Б. Джендър: последният аватар на прогресистката идеология. // <http://glasove.com/categories/nafokus/news/dzhendyr-posledniyat-avatar-na-progresistkata-ideologiya>

²⁷ Английско-български речник. Съст. Боянова, С., Илиева, Л., Кильовски, В., Златанова, Е. В. Търново: Габеров, 1998–1999.

²⁸ Виенската конвенция за правото на договорите е ратифицирана с Указ № 503 на Държавния съвет от 12.02.1987 г. (обн. ДВ, бр. 14 от 1987 г.). В юридическа сила за България – от 21.05.1987 г.

новеното значение, което следва да се дава на **термините** на договора **в техния контекст**, а също така в духа на обекта и целите на договора“. Духът на обекта недвусмислено отвежда към джендър идеологията, а целите на договора не се изчерпват само и единствено с превенцията и борбата с насилието над жени (индивиди с биологичен женски пол независимо от възрастта) и домашното насилие, а имат много по-широк обхват. Считаю, че логически последователно джендър идеологията прокарва своите постулати чрез специално въведения от нея термин *джендър*, без пряко да е необходимо да се назовават в разпоредбите на Истанбулската конвенция ЛГБТИ, неутрални, трети полове и др., тъй като самото понятие „джендър“ носи в себе си цялата идеология на джендър движението. Точно по тази причина и на основание чл. 36, ал. 2, предл. 2 от Указ № 883 от 1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове²⁹ във вр. чл. 9, ал. 2, вр. чл. 7а от Закона за нормативните актове, терминът следва да бъде въведен в българската терминологична правна система като **заемка чуждица** от английски език и като **неологизъм**, носещ значението *социален пол, социално изградени роли, предпоставени поведения, които са изградени в процеса на полова социализация и които са формирани от възпитанието (като обучение и образование) и културата (като съвкупност от традиции, морални, етични, религиозни и други социални норми, и като трайно установени в конкретното общество образци-модели на маскулинно или феминно социално поведение, независимо от биологичния/анатомичния пол на лицето)*. Въвеждането на термина *джендър* като правен неологизъм е необходимо, задължително и единствено възможно условие както поради изложените по-горе аргументи, така и предвид юридическото действие и юридическата сила на разпоредбата на чл. 33, т. 2 от Виенската конвенция, според която „Преводът на договора на друг език, различен от тези, на които е била установена автентичността на текста, се смята за автентичен само в случай, че това е предвидено в договора или страните по договора са се споразумели за това“. Самата Истанбулска конвенция не предвижда такъв последващ превод на български език, нито възможност

за допълнителни споразумения в тази насока. Изложеното още веднъж потвърждава тезата ми за въвеждането на новия термин с правно значение *джендър*, без да се превежда на български език.

Съгласно легалната дефиниция, съдържаща се в чл. 3, б. „в“ от Истанбулската конвенция, „**пол**“ означава *социално определени роли, поведения, дейности и характеристики, които определено общество смята за подходящи за жените и мъжете*“. В следващата т. „г“ се съдържа легалната дефиниция на „*насилие над жените, основано на пола*“ и гласи: „*насилие, насочено срещу жена, защото тя е жена, или което засяга предимно жените*“. Без да се ангажира с опити да търси смисъл в безсмислието на играта на думи – стилистичен похват, допустим за художественото творчество, но не и за езика на нормативен юридически акт, всеки правен субект – адресат на правна норма, уреждаща дължимото поведение или неизпълнението му и последващата правна санкция при това неизпълнение, би се объркал при отговора на въпроса за насилието над кой пол на жената е инкриминирано деянието. Щом полът е социално изградената роля или поведение, което обаче не е в статично състояние, кой ще бъде меродавният момент при определяне на пола джендър, за да е налице съществен състав на престъплението „извършване на насилие над жени, основано на пол“? Само правните субекти от женски биологичен и анатомичен пол ли са защитени срещу насилие, основано на пола или и правните субекти с различен от женския, но джендър женски пол? И още низ от въпроси, достойни за перото на Чарлс Латудж Доджсън³⁰, но недопустими при интерпретирането на правните норми на нормативен юридически акт. Недопустимо е само от наименованието на този международноправен акт да се извежда тезата, че с него се предоставя правна защита на жени и момичета до 18-годишна възраст, а в юридическия акт да се съдържа легална дефиниция за пол като за социална роля, поведение, дейност или характеристики. В т. „д“ многосмислието се затвърждава, като легалната дефиниция на *жертва* определя *всяко физическо лице, което е изложено на описаното в букви а) и б) поведение* – т.е. всяко физическо лице, което е подложено на „насилие над жени“ или на

²⁹ Съгласно посочената разпоредба „Чужди думи и изрази се използват само ако са станали трайна съставка на българския език или не могат да бъдат заменени с български“ (курс. мой).

³⁰ Чарлс Латудж Доджсън (англ.: Charles Lutwidge Dodgson) е британски писател, философ, математик, логик и фотограф. Преподавател по математика в Оксфордския университет. Известен е с псевдонима си *Луис Карол* (англ. *Lewis Carroll*), автор на „Алиса в Страната на чудесата“ (1865) и „Алиса в Огледалния свят“ (1871).

„домашно насилие“ (при първото инкриминирано деяние вероятно пострадали от престъплението лица могат да бъдат само такива с биологичен женски пол (а ако той е различен от гражданския?), а при второто инкриминирано деяние съществува изричната разпоредба, че и мъже могат да бъдат жертви на домашно насилие (мъже с биологичен, генетичен, хромозомен или гонаден пол?).

Легална дефиниция на фразеологичното словосъчетание *домашно насилие* се съдържа в чл. 3, б. „б“ от ИК и означава „всички актове на физическо, сексуално, психологическо или икономическо насилие, които се случват в семейството или в домакинството, или между бивши и настоящи съпрузи или партньори, независимо дали извършителят живее, или е живял заедно с жертвата“. Прави впечатление, че персонално действие на нормата е разширено по отношение на лицата. По смисъла на конвенцията *жертва* е всяко физическо лице, което е изложено на „насилие над жени“ или на „домашно насилие“ (чл. 3, б. „д“), от гледна точка на биологичния пол в първата подгрупа се обхващат (вероятно) само индивиди от женски пол, докато към втората следва да се причислят, независимо от биологичния си пол, съжителстващите на семейни начала или в едно домакинство, включително бивши и настоящи съпрузи или партньори (не се прави уточнение за биологичния пол и дали за различни полове). Именно в тази обща, преднамерено неprecizna както от езикова гледна точка, така и от юридическа, се коренят основателните страхове на обществеността от възможността за въвеждане на нормативна регламентация, разрешаваща хомосексуалните бракове, идентифициране на индивида с пол, различен от биологичния му по рождение, както и т.нар. „неутрален пол“ („трети пол“). Действително в текста на конвенцията никъде не се назовават пряко тези явления, но езиковото и логическото тълкуване на текстовете водят до извода, че разширяването на персоналния (независимост и необвързаност с биологичния пол), териториалния („независимо дали живее или е живял с жертвата“) и времевия (настоящи и бивши) аспект на юридическото действие на правните норми е преднамерено, целенасочено или

най-малкото предоставя възможност за нееднозначно тълкуване в различни случаи на прилагане на правните разпоредби на конвенцията, което от гледна точка на правната техника е недопустимо. Съгласно разпоредбите на действащия Закон за нормативните актове и Указа за неговото прилагане³¹, „разпоредбите на нормативните актове се формулират на общоупотребимия български език, кратко, точно и ясно“ (чл. 9, ал. 1 от закона и чл. 36, ал. 1 от указа). Отклонения от общоупотребимия български език се допускат само ако се налагат от предмета на акта. Чужди думи и изрази се използват само ако са станали трайна съставка на българския език или **не могат да бъдат заменени с български** (чл. 36, ал. 2 от указа). Считаю, че в случая с превода на Истанбулската конвенция по повод последващи предложения за ратификация, каквито неминуемо ще последват под политически, международен или вътрешен натиск, следва да се приложи предл. второ на цитираната разпоредба, а именно: да не се извършва превод на термина *джендър* в текста на Истанбулската конвенция, поради невъзможност той да бъде заменен с идентична лексема в българския език. А самият термин „джендър“ да бъде легално дефиниран с правна норма на вътрешното законодателство чрез пространно, максимално изчерпателно със средствата на родния ни език изразяване и с възможно най-близки по значение с общоупотребими, ясни и точни лексеми от официалния български език. Така би се постигнала максимална близост в езиковото изразяване на джендър философията със средствата на националния език и адресатите на нормите не биха се натъквали на неясноти при интерпретирането на съответните разпоредби, съдържащи термина „джендър“. Това разрешение не препятства обаче възможността при последващо тълкуване на разпоредбите на конвенцията по конкретен правен спор с международен елемент спрямо субектите да се открие нова неяснота в значенията на термините с оглед последващи преводи. Този нов проблем не би бил преодолян, дори ако се възприеме идеята да бъде отправено официално искане от страна на българската държава към Комитета на министрите на Съвета на Европа

³¹ Закон за нормативните актове (обн. ДВ, бр. 27 от 3.04.1973 г., изм. и доп., бр. 65 от 21.07.1995 г., доп., бр. 55 от 17.06.2003 г., в сила от 18.12.2003 г., изм. и доп., бр. 46 от 12.06.2007 г., бр. 34 от 3.05.2016 г., в сила от 4.11.2016 г.) и Указ № 883 от 24.04.1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове (изд. от Председателя на Държавния съвет на Народна република България, обн., ДВ, бр. 39 от 21.05.1974 г., доп., бр. 7 от 24.01.1978 г., бр. 57 от 22.07.1980 г., изм. и доп., бр. 46 от 12.06.2007 г.).

за предоставяне на официален автентичен превод на текста на конвенцията³².

Неяснотите относно различните значения, които разпоредбите на конвенцията влагат в думата *пол*, обхващат всички състави на нарушения, инкриминирани от Истанбулската конвенция. Съгласно разпоредбата на чл. 40 от ИК *сексуален тормоз* представляват „всички форми на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение от сексуално естество с цел или последица нахърняване на достойнството на дадено лице, по-специално, когато то създава сплашващо, враждебно, принизяващо, унижително или оскърбително обкръжение“. В езиковото изразяване на тази правна разпоредба отново се налага извод, че пострадало от противоправното деяние лице може да бъде както лице от мъжки анатомичен, така и лице от женски биологичен пол³³.

Тези неясноти не съществуват в автентичните текстове на разпоредбите на конвенцията на английски език, тъй като там се ползват двата отделни термина *sex* и *gender*. *Gender* се използва 25 пъти в текста на конвенцията (без да се отброява употребата в съдържанието – 2 пъти), а *sex* – самостоятелно и в словосъчетания се употребява 19 пъти (ако се отброява и употребата в съдържанието – 22 пъти). От тези случаи *gender* се употребява във фразеологизмите: *gender-sensitive policies* (чл. 6 – в превода: политики, отчитащи особеностите на пола), *gender-based asylum claims* (чл. 60 – молби за убежище, основани на пола), *gender equality* (преамбюл – равнопоставеност на половете³⁴), *gender-based violence* (преамбюл, чл. чл. 2, 3, 4, 14 – насилие, основано на пола), *gender identity* (чл. 4, т. 3 – преведено като идентичност, основана на пола), *gender perspective* (чл. 6 – перспектива, основана на пола), *gender roles* (чл. 14 – роли на пола) и др. Терминът

sex, sexual се употребява самостоятелно или във фразеологизми: *sex, sexual* (преамбюл 1 чл. чл. 16, 17 – пол), *sex offenders* (чл. 16, т. 2 – сексуални насилници), *sexual nature* (чл. чл. 36, т. 1, 40 – преведено като сексуално естество), *sexual history* (чл. 54 – сексуална история), *sexual orientation* (чл. 4, т. 3 – сексуална ориентация), *sexual exploitation* (преамбюл – сексуална експлоатация), *sexual abuse* (преамбюл – сексуално насилие), *sexual harassment* (преамбюл, чл. 40 – сексуален тормоз), *sexual violence* (преамбюл, чл. чл. 17, 25, 36 – сексуално насилие) и др. Видно е, че навсякъде, където *gender* е преведено на български език с думата *пол*, се стига до неясноти и неточности в смисъла.

Прави впечатление, че Истанбулската конвенция предоставя закрила и срещу деяния, които не се считат за присъщи нито на обичаите, нито на религиозните или културните традиции на европейското население – т.нар. *престъпления на честта* (*crimes committed in the name so-called "honour"*), *принудителен брак* (*forced marriage*) и *осакатяване на гениталиите* (*genital mutilation*), като ги обявява за сериозни нарушения на човешките права, каквито безспорно те са. Предвид обаче миграционните процеси от последните години на население от континентите Азия и Африка е обяснима търсената правна закрила от тези посегателства върху човешката неприкосновеност.

В заключение могат да бъдат изложени следните изводи:

Преводът на български език на разпоредбите на Истанбулската конвенция е неточен, неясен, двусмислен и поражда необходимост от езиково и логическо тълкуване. В настоящата статия бе направен опит да се изследва генезиса на по-

³² Идеята за официално отправено искане до КМ на СЕ за извършване и предоставяне на легален превод на български език бе лансирана в общественото медийно пространство от ВМРО в началото на януари 2018 г. Искането обаче е недопустимо, по мое мнение, предвид действието на разпоредбата на чл. 33, т. 2 от Виенската конвенция за правото на договорите от 1969 г.

³³ Всъщност точно това е истинският замисъл. Самата *Бътлър* в предговора към „Безпокойствата около родовия пол“ се позовава на *Катрин Франки*, съвременна теоретичка на правото, която твърди, че „сексуалният тормоз е парадигмалната алегория на производството на родовия пол. Не всяка дискриминация може да се разглежда като тормоз. Актът на тормоз би могъл да бъде акт, при който личността е „направена“ в определен родов пол. Така че за Франки е важно да се направи допълнителното разграничение между родово-полова и сексуална дискриминация. Гей хората например могат да бъдат дискриминирани на работните си места, защото не могат да „изглеждат“ в съгласие с приетите родово-полови норми. А сексуалният тормоз на гей хората по същия начин може да се случва в служба на подкрепянето на родово-половата йерархия, само че при въвеждането на родово-половата нормативност“. *Бътлър, Дж.* Безпокойствата на родовия пол. // <https://liternet.bg/publish27/judith-butler/predgovor.htm>

³⁴ Но на джендър половете (бел. моя).

нятията *джендър* и *пол*, използвани в превода на Истанбулската конвенция на български език, да се проследи етимологията и семиозиса на тези понятия, произходът им и научната им употреба от джендър идеологията и евентуалното последващо въвеждане на понятието *джендър* в българската терминологична правна система. В хода на анализа на разпоредбите на конвенцията безспорно се установи, че понятието *джендър* се употребява в смисъла, вложен в него от представителите на джендър идеологията. Този смисъл в никакъв случай не се прекрива с понятието *пол* на български език, чието значение едва ли поради културологична назадначавост включва само и единствено представата за анатомичен, биологичен пол – принадлежност към мъжки или към женски пол. Точно поради тази причина, поради **невъзможността да се извърши коректен превод** и на основание чл. 36, ал. 2, предл. 2 от Указ № 883 от 1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове във вр. чл. 9, ал. 2, вр. чл. 7а от Закона за нормативните актове, считам, че терминът следва да бъде въведен в българската терминологична правна система като **заемка – чуждица от английски език и като неологизъм**, носещ значението *социален пол, социално изградени роли, предпоставени поведения, които са изградени в процеса на полова социализация и които са формирани от възпитанието (като обучение и образование) и културата (като съвкупност от традиции, морални, етични, религиозни и други социални норми, и като трайно установени в конкретното общество образци модели на маскулинно или фемининно социално поведение, независимо от биологичния/анатомичния пол на лицето)*. Въвеждането на термина *джендър* като **правен неологизъм** е необходимо, задължително и единствено възможно решение при евентуално последващо ратифициране на Истанбулската конвенция от Българския парламент и превръщането ѝ в интегриран източник на право в националната ни правна система. По категоричен, ясен, недвусмислен начин трябва да се разбира от адресатите на нормите на конвенцията, от правораздавателните органи, които ще осъществяват правомощията си в съответствие с нейните разпоредби, и най-вече от законодателния

орган, в чиято тежест ще паднат дейностите по синхронизиране и хармонизиране на националното законодателство в съответствие с разпоредбите на Истанбулската конвенция, че употребата на термините *джендър* и *пол* се свежда до употребата им и в значенията, дадени им от *джендър идеологията*. Напълно подкрепям становището на проф. Пламен Киров³⁵, че „по спорните текстове, които въвеждат нови понятия в нашата правна система, не могат да се правят резерви. Те могат да се правят по изрично изброени текстове и спорните текстове не са сред тях. Тоест, България не може да прави резерви по силата на член 78 от конвенцията“. Затова е много важно българското общество първоначално да разбере **точния смисъл** на термините, ползвани в правните норми на конвенцията, да ги осмисли и едва след това да направи преценка съвместими ли са те с морално-оценъчния хоризонт на очакване на българското обществено съзнание, с традиционните християнски ценности на българския социум, с неговите историко-антропогенни, етнографски и културологични традиции, свързани с Византийската източноправославна цивилизация, както и със специфичните установени в исторически, географски и времеви план мултикултурни особености на Балканския регион.

При едно евентуално бъдещо ратифициране на Истанбулската конвенция Българският парламент следва да отчете тези съвместимости, както и да вземе предвид очакваното произнасяне на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 3 по описа на съда за 2018 г. относно съответствието за конституционностобразност. Преди предприемането на всякакви правни действия от страна на държавните органи обществеността трябва да е наясно какви са истинските цели на този нормативен акт с претенциозното и благозвучно наименование, изразяващо високохуманното отношение за превенция и борба срещу насилието над жени и домашното насилие. А това може да се постигне, като се прочете текстът, разбере се и се осмисли езикът, с който са предадени правните предписания на конвенцията. Защото именно **юридическият език** е формата, в която съществува и битува правото. Юридическият език е **единствената обективирана форма на езиковото изразяване в правото**.

³⁵ Проф. Пламен Киров: Ратифицираме ли Истанбулската конвенция, ще трябва да променим най-малко 20 закона // <http://www.glasove.com/categories/skandalyt/news/prof-plamen-kirov-ratificirame-li-istanbulskata-konveniya-sme-dlyzhni-da-spazvame-vsichkite-j-tekstove>

Както бе доказано в изложението по-горе, спорният термин *джендър*, заимстван от граматиката, въведен от психологията и битуващ в науката, а през последните десетилетия и нормативно закрепян в редица международни и вътрешни правни актове, отвежда до семиозиса на понятието, даден му от **джендър идеологията**. Става дума за въвеждане на **нов ценностен цивилизационен модели**, с явно агресивни или с преднамерено неясни и неточни формулировки, но с основната цел да бъде наложен както в международното право, така и в националните правни системи. Държа да подчертая, че всички изследвания в миналото, които впоследствие са заимствани и възприети от джендър идеологията, са свързани с изследване, изучаване и опити за провеждане на лечение на патологични заболявания и състояния – хермафродизъм, хомосексуализъм, транссексуалност, интерсексуалност и т.н. В дълъг списък – всички те изваждани от медицинските списъци днес като видове заболявания или отклонения от нормалното – както в медицината, така и в психиатрията, в установените морални или религиозни обществени норми. Нещо повече – различията и вариациите, в миналото разглеждани като патологични извращения (перверзии) или като нежелани отклонения (девиации), днес под влияние на неосмисления и неразбран от обществото краен либерализъм се възприемат като нормални, естествени и дори необходими за човешкия прогрес състояния. С други думи – изключенията създават правила. Ако се върнем към теориите за възникването на правото, може да се обобщи, че всички правни учения са единодушни относно логическата конструкция на създаване на правната норма (различия има в научните им възгледи за начините и механизмите на създаване, както и за факторите, които оказват влияние). Тази конструкция най-общо има следния вид: социален конфликт (спор/нарушено социално равновесие) → необходимост от регулиране на обществените отношения → потребност → осъзната от общественото съзнание потребност → създаване на правна норма (нормотворчески акт). В името на общообществения интерес правото като основен нормативен регулатор регулира обществени отношения, подлежащи на трайна регламентация и представляващи значим обществен интерес. Тези обществени отношения са общи, трайни, установени, възприети от общественото съзнание като правила за дължимо поведение. Те защитават и гарантират общия значим интерес на обществото и само по изключение забраната

за предоставяне на привилегии се игнорира в името на възстановяване на равенството в юридически смисъл по отношение на социални групи в неравностойно положение. В съвременното обаче се наблюдава обратната тенденция – изключенията от общото и считаното за нормално създават правила, важщи за всички. Тази тенденция е извън нормалния развой на правното съзнание и на правото в неговата цялост. Защото нарушава фундаменталната, аксиоматична и първична идея на правото – **идеята за мярата**. Идеята за мярата, разбирана като мяра на социално равенство, мяра на социална справедливост и мяра на социална свобода, започва да се саморазрушава поради вътрешния дисбаланс на иманентните си същности. Това неминуемо води до саморазрушаване на самата същност на правото – загубило същностните си черти, то престава да бъде право.

БИБЛИОГРАФИЯ

Английско-български речник. Съст. Боянова, С., Илиева, Л., Кильовски, В., Златанова, Е., В. Търново: Габеров, 1998–1999. // *Angliysko-balgarski rechnik. Sast. Boyanova, S., Ilieva, L., Kilyovski, V., Zlatanova, E., V. Tarnovo: Gaberov, 1998–1999.*

Български етимологичен речник. София: БАН, 1979–2002, том I–VI. // *Balgarski etimologichen rechnik. Sofia: BAN, 1979–2002, tom I–VI.*

Бътлър, Дж. Безпокойствата около родовия пол. Феминизмът и подриването на идентичността. Прев. Диана Захаријева. София: Критика и хуманизъм, 2003. // *Batlar, Dzh. Bezpokoystvata okolo rodoviya pol. Feminizmat i podrivaneto na identichnostta. Prev. Diana Zaharieva. Sofia: Kritika i humanizam, 2003.*

Даракчи, Ш. Джендър изследвания в българската социология // <https://nauka.bg/dzhendr-izsledvaniya-v-blgarskata-so/> // **Darakchi, Sh.** *Dzhendar izsledvania v balgarskata sotsiologia.*

Добева, Е., Ив. Савова. Текст & Дискурс. Терминологичен справочник. Велико Търново: Фабер, 2009. // *Dobeva, E., Iv. Savova. Tekst & Diskurs. Terminologichen spravochnik. Veliko Tarnovo: Faber, 2009.*

Кон, И. С. Пол и джендър. Бележки върху термините. // <http://web.archive.org/web/20070928105910/http://www.bgogemini.org/bg/page.php?id=34> // **Кон, И. С.** *Pol i dzendar. Belezhki varhu terminite.*

Куби, Г. Глобалната сексуална революция. // <http://glasove.com/categories/na-fokus/news/globalnata-seksualna-revolucia> // **Kubi, G.** *Globalnata seksualna revolutsia.*

Лъове, Б. Джендър: последният аватар на прогресистката идеология. // <http://glasove.com/categories/na-fokus/news/dzhendyr-posledniyat-avatar-na-prog>

resistkata-ideologiya // **Lyove, B.** Dzhendar: poslednyat avatar na progresistkata ideologia.

Четверикова, О. „Новият свят“ на извращенците като всемирна содомска антицърква // [http://glasove.](http://glasove.com/categories/na-fokus/news/noviyat-svyat-na-iz-vrash-tencite-kato-vsemirna-sodomska-anticyrkva)

com/categories/na-fokus/news/noviyat-svyat-na-iz vrash tencite-kato-vsemirna-sodomska-anticyrkva // **Chet-verikova, O.** „Noviyat svyat“ na izvrashtentsite kato vse-mirna sodomska antitsarkva.